

SŁODYSZEK RZEPAKOWY

– *Meligethes aeneus* L.

1 Systematyka

Typ:	Stawonogi - <i>Arthropoda</i>
Gromada:	Owady - <i>Insecta</i>
Rząd:	Chrząszcze - <i>Coleoptera</i>
Rodzina:	Łyszczynkowate – <i>Nitidulidae</i>
Gatunek:	Słodyszek rzepakowy – <i>Meligethes aeneus</i> L.

2 Biologia

Chrząszcze zimują w ściółce, na miedzach, rowach i skrajach lasów. W temperaturze gleby około 10°C opuszczają one miejsca zimowego spoczynku i przenoszą się na kwiaty koloru żółtego (jaskier, mniszek). Na pola rzepaku przelatują w okresie przed kwitnieniem gdy temperatura powietrza osiągnie wartość powyżej 15°C. Chrząszcze przegryzają pąki, aby dostać się do pyłku kwiatowego. Ponadto samice uszkadzają pąki kwiatowe, składając w nie jaja pojedynczo (do 200 sztuk). Larwa rozwija się w pąku około 5 tygodni. Dorosłe larwy opuszczają kwiaty i zagrzebują się w ziemi, gdzie się przepoczwarzają. Chrząszcze pojawiają się w czerwcu i po krótkim okresie zerowania pod koniec sierpnia przelatują na miejsca zimowania. Słodyszek rzepakowy ma tylko jedno pokolenie w roku.

3 Opis gatunku

Chrząszcz jest czarny długości 2-2,5 mm, metalicznie błyszczący, o odcieniu granatowym lub ciemnozielonym, z 3-członowymi czułkami zakończonymi buławką.

Jajo jest białe, wydłużone, długości 0,5 mm

Larwa jest biała, z 2-3 ciemnymi plamkami na grzbiecie, z ciemną głową, z trzema parami odnóży, osiąga 4 mm długości.

4 Opis uszkodzeń

Stadium szkodliwym są chrząszcze, które w fazie pąkowania (skala BBCH 5/50-59) nadgryzając pąki u nasady (Fot.1) wyrządzają największe szkody. Jeśli faza pąkowania z powodu chłodów przedłuża się szkody mogą być bardzo duże. Uszkodzone pąki żółkną, usychają i następnie odpadają, a pozostają jedynie szypułki kwiatowe (Fot.2). W okresie kwitnienia (faza rozwojowa w skali BBCH 6/60-69) chrząszcze nie wyrządzają szkód, a jeśli ich liczebność nie jest zbyt duża mogą przyczynić się do lepszego zapylania rzepaku. Larwy odżywiają się pyłkiem kwiatowym i nektarem nie wyrządzając szkód.

Roślinami żywicielskimi są, poza rzepakiem i rzepikiem, liczne inne gatunki roślin krzyżowych jak: rzodkiew oleista, kapusta czarna, gorczyca, pędy nasienne kapusty, rzepy ścierniskowej, brukwi, rzodkwi, rzodkiewki, a także dziko rosnące jak: gorczyca polna i rzodkiew świrzepsa.

5 Metodyka obserwacji – sygnalizacja terminu zabiegu

Należy systematycznie kontrolować plantacje rzepaku aby ocenić aktualną liczebność szkodnika. Do kontroli nalotu chrząszczy na plantacje rzepaku można wykorzystać metodę „żółtych naczyń”. Jest to najlepszy sposób monitorowania pierwszych nalotów i aktywności chrząszczy. Stosując żółte naczynia należy przestrzegać następujących zasad:

- stosować pojemniki barwy żółtej jak najbardziej zbliżonej do koloru kwiatów rzepaku, z małymi otworkami w pobliżu krawędzi, które zapobiegają przelewaniu się wody wraz z odłowionymi owadami,
- do wody znajdującej się w pojemnikach należy dodawać kilka kropli płynu zmniejszającego napięcie powierzchniowe (zmniejsza możliwość ucieczki szkodnika), a w czasie przymrozków

i mrozów naczynia można napełniać zimowymi płynami stosowanymi do spryskiwaczy szyb samochodowych,

- żółte naczynia ustawia się około 20 m w głąb plantacji, licząc od brzegu pola; na dużej powierzchni rzepaku naczynia należy ustawić na każdym brzegu pola zawsze na wysokości wierzchołków roślin, a w miarę wzrostu rzepaku należy regulować wysokość ich umiejscowienia,
- kontrola naczyń powinna się odbywać regularnie o tej samej porze dnia (należy przeliczyć złowione chrząszcze i usunąć je z pojemnika), najlepiej w południe.

Inną metodą oceny nalotu słodyszka rzepakowego na plantacje jest obserwacja brzegowych pasów pola. W połowie każdego brzegu pola należy w różnych punktach w odstępach 2-3 metrowych wybrać losowo po 5 roślin i policzyć znajdujące się na nich chrząszcze, a następnie obliczyć ile przypada średnio na 1 roślinę.

Chrząszcze można również liczyć wybierając losowo po 10 roślin w różnych miejscach pola, ogółem w zależności od jego wielkości od 100 do 150 sztuk, a następnie obliczyć ile chrząszczy przypada średnio na 1 roślinę.

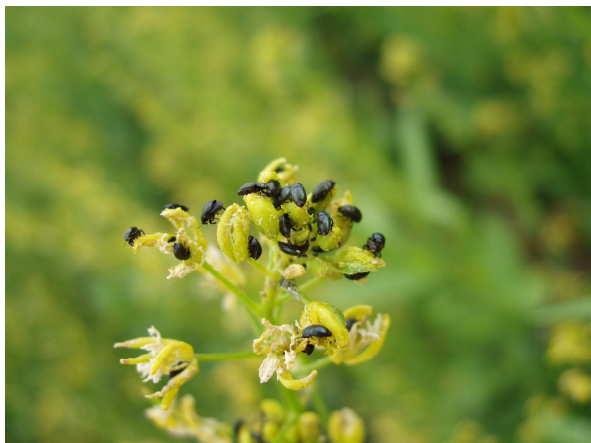
6 Progi ekonomicznej szkodliwości oraz terminy zabiegów ochrony roślin

Progiem szkodliwości dla słodyszka rzepakowego przy zwartym kwiatostanie (skala BBCH 50/52) jest stwierdzenie 1-2 chrząszczy na 1 roślinie, natomiast przy luźnym kwiatostanie (skala BBCH 55-59) 3-5 chrząszczy na 1 roślinie.

W celu ustalania terminu zwalczania konieczne są systematyczne obserwacje najlepiej metodą „żółtych naczyń”, która dostarcza informacji o terminie i intensywności nalotu słodyszka na plantacje, aby zabieg wykonać tuż przed lub w trakcie szczytowego nalotu słodyszka. Tak dobrany termin wykonania opryskiwania roślin zapewni największą skuteczność. Zabieg wykonany zbyt wcześnie nie obejmie dużej liczby osobników nalatujących w czasie szczytu, natomiast wykonany za późno pozwala szkodnikom na spowodowanie znacznych uszkodzeń. Zabieg zwalczania słodyszka rzepakowego powinien być wykonany po przekroczeniu progu ekonomicznej szkodliwości.

7 Ocena szkodliwości

Obserwacje, których celem ma być stwierdzenie maksymalnych szkód wyrządzanych przez słodyszka należy przeprowadzić pod koniec kwitnienia rzepaku (kiedy kwitnie jeszcze kilkanaście procent roślin – faza rozwojowa w skali BBCH 6/67). Na polu wytypowanym do obserwacji analizujemy w różnych punktach po 10 roślin, ogółem w zależności od jego wielkości od 100 do 150 sztuk. Na plantacjach powyżej 2 ha należy zwiększyć liczbę punktów o 2 na każdy następny hektar. Na wybranych roślinach liczy się uszkodzone pąki, względnie pozostałe już tylko szypułki z których pąki opadły. Następnie oblicza się procent uszkodzonych roślin.

Fot. 1. Chrząszcze słodyszka rzepakowego żerujące na pąkach kwiatowych rzepaku

Fot. 2. Skutki żerowania słodyszka rzepakowego – żółknięcie, usychanie i odpadnięcie pąków kwiatowych